ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ ба кори диссертатсионии Зарипов Файзалӣ Абдухолиқович дар мавзӯи «Асосҳои институтсионалии сиёсати протексионистии давлат дар вориди маҳсулотҳои кишоварзӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)», ки барои гирифтани дараҷаи илмии доктори (PhD) аз рӯи ихтисоси 6D051300 - Иқтисодиёти ҷаҳонӣ (6D051301 – Иқтисодиёти ҷаҳонӣ) агросаноатӣ пешниҳод шудааст.

Дар шароити имрӯза, ки иқтисодиёти ҷаҳонӣ бо таҳаввулоти босуръат, ноустувории бозорҳои байналмилалӣ ва таҳдидҳои афзоянда ба амнияти озуқаворӣ рӯ ба рӯ гардидааст, омӯзиши масъалаҳои такмили сиёсати иқтисодӣ дар бахши аграрӣ аҳамияти махсус пайдо намудааст. Дар чунин шароит, истифодаи воситаҳои протексионистӣ метавонад ба рушди истеҳсолоти ватанӣ, баланд бардоштани рақобатпазирии маҳсулоти кишоварзӣ, коҳиш додани вобастагӣ аз воридот ва таҳкими амнияти озуқавории кишвар мусоидат намояд.

Мавзӯи таҳқиқоти мазкур ба масъалаҳои муҳими иқтисодиёти муосир бахшида шуда, дорои аҳамияти назариявӣ ва амалӣ мебошад. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд ҳангоми таҳияи сиёсати давлатӣ, такмили механизмҳои дастгирии истеҳсолкунандагони ватанӣ ва рушди устувори комплекси агросаноатӣ мавриди истифода қарор гиранд. Аз ин рӯ, мавзӯи интихобшуда мубрам, саривақтӣ ва ба талаботи рушди иқтисоди миллӣ ҷавобгӯ мебошад.

Дар шароити муосир, ки иқтисодиёти ҷаҳонӣ зери таъсири тағйироти геоиқтисодӣ, ноустувории бозорҳои байналмилалӣ, тағйирёбии иқлим, афзоиши хавфҳои амнияти озуқаворӣ ва таҳаввулоти муносибатҳои тиҷоратӣ қарор дорад, масъалаи баланд бардоштани самаранокии сиёсати давлатии рушди бахши кишоварзӣ аҳамияти бештар касб намудааст. Дар чунин шароит, таъмини рушди устувори истеҳсолоти кишоварзӣ, таҳкими рақобатпазирии маҳсулоти ватанӣ ва истифодаи самараноки иқтидори захираҳои миллӣ бе такмили механизмҳои танзими давлатӣ ва истифодаи воситаҳои асосноки сиёсати протексионистӣ имконнопазир мебошад.

Таҷрибаи давлатҳои дорои иқтисодиёти пешрафта ва рӯ ба рушд нишон медиҳад, ки дастгирии давлатии истеҳсолкунандагони кишоварзӣ, ҳифзи бозори дохилӣ, ҳавасмандгардонии сармоягузорӣ, рушди инфрасохтори аграрӣ ва истифодаи воситаҳои иқтисодии танзим яке аз омилҳои муҳими таъмини рушди устувори бахши аграрӣ ба ҳисоб мераванд. Дар баробари ин, густариши рақобати байналмилалӣ ва афзоиши талабот ба маҳсулоти босифати кишоварзӣ зарурати мутобиқ намудани сиёсати давлатӣ ба воқеияти нави иқтисодиро ба миён овардааст.

Барои Ҷумҳурии Тоҷикистон рушди бахши кишоварзӣ аҳамияти стратегӣ дошта, он яке аз соҳаҳои асосии таъминкунандаи амнияти озуқаворӣ, шуғли аҳолӣ ва рушди иҷтимоию иқтисодии минтақаҳои деҳот мебошад. Бо вуҷуди амалисозии як қатор барномаҳои давлатӣ ва ислоҳоти соҳавӣ, ҳанӯз масъалаҳои вобастагӣ аз воридоти баъзе намудҳои маҳсулоти озуқаворӣ, маҳдудияти захираҳои молиявӣ ва техникӣ, паст будани рақобатпазирии қисми муайяни маҳсулоти ватанӣ ва нокифоя будани самаранокии механизмҳои дастгирии давлатӣ боқӣ мондаанд. Ин ҳолат зарурати бознигарии равишҳои мавҷуда ва такмили механизми татбиқи сиёсати протексионистиро тақозо менамояд.

Ҳамзамон, метавон гуфт, ки таҳқиқи асосҳои назариявӣ, методологӣ ва амалии сиёсати протексионистӣ, муайян намудани самтҳои такмили механизмҳои татбиқи он дар комплекси агросаноатӣ ва таҳияи тавсияҳои илмӣ оид ба баланд бардоштани самаранокии дастгирии давлатии истеҳсолоти кишоварзӣ дорои аҳамияти муҳими илмӣ ва амалӣ мебошад. Маҳз ҳамин омилҳо мубрамият ва зарурати таҳқиқоти диссертатсионии мазкурро асоснок менамоянд.

Натиҷаҳои таҳлили маълумоти оморӣ нишон медиҳанд, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон тадриҷан иштироки худро дар савдои байналмилалӣ густариш дода, сатҳи ҳамгироии иқтисодии худро бо иқтисоди ҷаҳонӣ баланд мебардорад. Дар баробари фароҳам омадани имкониятҳои нав барои рушди содирот, ҷалби сармоя ва интиқоли технология, ин раванд рақобати бозори дохилиро низ пурзӯр намуда, зарурати ҳифзи манфиатҳои истеҳсолкунандагони ватаниро ба вуҷуд меорад.

Бо назардошти ин, пешниҳод мегардад, ки мафҳуми протексионизми интихобӣ аз дидгоҳи иқтисоди муосир бознигарӣ карда шавад. Ба андешаи муаллиф, протексионизми интихобӣ маҷмӯи чораҳои мақсадноки сиёсати савдо ва иқтисодии давлат мебошад, ки ба дастгирии соҳаҳои афзалиятнок ва ҳифзи онҳо аз таъсири манфии рақобати беруна равона гардидааст. Ҳадафи чунин сиёсат на маҳдуд намудани савдои хориҷӣ, балки фароҳам овардани шароити мусоид барои рушди истеҳсолоти рақобатпазир, таъмини амнияти иқтисодӣ ва истифодаи самараноки иқтидори миллӣ мебошад. Вобаста ба вазъияти бозор, татбиқи чораҳои махсуси муҳофизатӣ, зиддидемпингӣ ва ҷубронӣ метавонад яке аз воситаҳои амалисозии чунин сиёсат бошад.

Дар чунин шароит нақши давлат дар танзими рушди бахши аграрӣ ва таъмини фаъолияти устувори истеҳсолоти кишоварзӣ аҳамияти калидӣ пайдо мекунад. Дар ин замина, сиёсати протексионизми аграрӣ бояд ба ташаккули муҳити мусоиди иқтисодӣ барои рушди истеҳсолоти ватанӣ, баланд

бардоштани рақобатпазирии маҳсулоти кишоварзӣ ва таъмини амнияти озуқаворӣ равона карда шавад.

Аз нигоҳи муаллиф, протексионизми аграрӣ маҷмӯи чораҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ, ташкилӣ ва институтсионалии давлат мебошад, ки тавассути дастгирии молиявӣ, танзими бозор, ҳифзи истеҳсолкунандагони ватанӣ ва фароҳам овардани шароити мусоиди фаъолияти хоҷагидорӣ ба баланд бардоштани самаранокии истеҳсолот, таъмини такористеҳсолоти васеъ, афзоиши даромаднокӣ ва рушди устувори комплекси агросаноатӣ мусоидат менамояд.

Таҳлилҳо нишон дод, ки татбиқи сиёсати протексионистӣ танҳо дар он сурат метавонад натиҷаи дилхоҳ диҳад, ки агар чораҳои дастгирии давлатӣ хусусияти мақсаднок, муваққатӣ ва самаранок дошта бошанд. Ҳадафи асосии чунин сиёсат бояд на ҷуброни доимии хароҷоти истеҳсолкунандагон, балки фароҳам овардани шароити мусоид барои баланд бардоштани маҳсулнокии меҳнат, рушди истеҳсолоти рақобатпазир, ҷорӣ намудани технологияҳои инноватсионӣ ва истифодаи самараноки захираҳо бошад.

Дар шароити рушди иқтисоди бозорӣ, давлат бояд воситаҳои протексионистиро бо механизмҳои бозорӣ ҳамоҳанг намуда, дастгирии худро ба самтҳое равона созад, ки барои таъмини амнияти озуқаворӣ, рушди устувори минтақаҳои деҳот ва баланд бардоштани рақобатпазирии маҳсулоти ватанӣ аҳамияти стратегӣ доранд. Таҷрибаи байналмилалӣ нишон медиҳад, ки истифодаи оқилонаи чораҳои тарифӣ ва ғайритарифӣ, дастгирии молиявӣ, имтиёзҳои андозӣ ва барномаҳои рушди инфрасохтор метавонад ба рушди босуботи бахши аграрӣ мусоидат намояд.

Аз ин рӯ, баланд бардоштани рақобатпазирии истеҳсолоти аграрӣ бояд ҳамчун натиҷаи ҳамгироии сиёсати давлатӣ, фаъолияти соҳибкорӣ, ҷорӣ намудани навовариҳо ва истифодаи самараноки захираҳо баррасӣ гардад. Танҳо дар ин сурат сиёсати протексионистӣ метавонад рушди дарозмуддати комплекси агросаноатӣ ва таҳкими амнияти иқтисодии кишварро таъмин намояд.

Дар кори диссертатсионӣ масъалаи асосҳои институтсионалии сиёсати протексионистии давлат дар вориди маҳсулотҳои кишоварзӣ дар иқтисоди муосир чун масъалаи мубраму муҳими илми иқтисодиёт матраҳ шудааст. Дар сурати ҳалли худро ёфтани масоили ин соҳа некӯаҳволии халқ беҳ мегардад, хоҷагии қишлоқ рушд ва муваффақ ба дастовардҳои хуб мешавад. Аммо дар акси ҳол нобарорию нокомӣ натиҷаи он аст.

Тавре ки қайд кардем, барои ба мақсад расидан бояд аз роҳу усулҳои муосире, ки имрӯз дар муносибатҳои бозорӣ (тиҷоратӣ) ҷой доранд, самарабахш ва оқилона истифода барем. Ин ақида ҳам аз ҷиҳати назариявӣ ва ҳам дар таҷриба арзишманд буда, қонуниятҳои худро доро аст.

Дар диссертатсия сиёсати протексионистии давлат дар вориди маҳсулотҳои кишоварзӣ хеле хуб арзёбӣ шудаанд. Самтҳои асосии такмил додани механизми институсионалии мавҷуда дар татбиқи сиёсати протексионистӣ ва муайян намудани роҳҳои такмили он дар асоси пешниҳод намудани модели муосири сиёсати протексионистӣ ва пешгӯии рушди он то соли 2030 кор карда баромада шуданд ва ба ин монанд боиси нигаронӣ мегардад.

Бинобар ин ақидаҳои илмии иқтисодчиён ва тадбирҳои пешниҳодшудаи унвончӯ нисбати болобарии иқтисодиёти кишвар дар мукаммалгардонии низоми сиёсати иқтисодӣ, танзими воридоти маҳсулоти кишоварзӣ тавассути меъёрҳои ҳуқуқии байналмилалӣ ва миллӣ ҳамчун субектҳои таъмини амнияти озуқаворӣ боиси дастгирӣ аст. Дар сурати татбиқ гаштани механизмҳои пешниҳодшуда шароитҳои муассисаҳои хоҷагии қишлоқ рӯ ба беҳбудӣ ниҳода, иқтисодиёти кишвар рушд мекунад. Ҷиҳати дастгирии давлатии илми назариявӣ ва амалӣ дар самти татбиқи коркардҳои илмӣ дар истеҳсолоти кишоварзӣ натиҷаҳои хубро ба даст овардан мумкин аст.

Ногуфта намонад, ки дар кори илмӣ мафҳум ва мундариҷаи сиёсати протексионистиро дар истеҳсолоти кишоварзӣ, омилҳои таъсиррасон ба сиёсати протексионистии давлат, таҷрибаи хориҷии протексионизми давлатии кишоварзӣ, таҳлили сатҳи нишондиҳандаҳои маҳсулотҳои кишоварзии ҷумҳурӣ, тамоюли рушди маҳсулотҳои воридотии кишоварзӣ, баҳодиҳии сатҳи маҳсулотҳои воридотию содиротии кишвар, муаммоҳои фаъолгардонии сиёсати институтсионалии протексионизм ва роҳҳои ҳаллии он дар вориди маҳсулотҳои кишоварзӣ, механизми мукаммалгардонии сиёсати протексионистӣ дар вориди маҳсулотҳои кишоварзӣ ва Консепсияи идоракунӣ ва самаранокии сиёсати протексионистӣ дар вориди маҳсулотҳои кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон то давраи солҳои 2030, ки татбиқи онҳо ба баландбардории самаранокии маҳсулот оварда мерасонад, дар маҷмӯъ гирифта шудааст. Дар кори диссертатсионӣ роҳҳои ҳалли вориди маҳсулотҳои кишоварзии арзёбӣ ва таҳлил шуда, гузариши кишвар ба муносибаҳои бозорӣ (тиҷорат) чун омили асосии он ба шумор меравад.

Аз ҷониби муаллиф дар таҳқиқот асоснок карда шудааст, ки самаранокии сиёсати неопротексионизми аграрӣ аз мутобиқати механизмҳои дастгирии давлатӣ ба талаботи рушди иқтисоди бозорӣ вобаста мебошад. Бо ин мақсад, вазъи истеҳсолоти кишоварзӣ, имкониятҳои молиявии истеҳсолкунандагон, сатҳи ҷалби сармоягузорӣ, рушди инфрасохтори аграрӣ ва самаранокии барномаҳои давлатии дастгирии комплекси агросаноатӣ мавриди таҳлили комплексӣ қарор гирифтаанд.

Дар натиҷаи таҳқиқот самтҳои асосии такмили сиёсати неопротексионизми аграрӣ пешниҳод гардида, рушди истеҳсолоти рақобатпазир, ҳавасмандгардонии соҳибкории хурду миёна, коҳиш додани вобастагӣ аз воридот, баланд бардоштани иқтидори содиротӣ ва таъмини амнияти озуқаворӣ кишвар коркард шуда, таҳлилҳои илман асоснок пешниҳод гардидааст.

Ҳамзамон, самтҳои асосии ташаккули низоми муосири танзими давлатӣ, рушди инфрасохтори аграрӣ ва фароҳам овардани шароити мусоид барои фаъолияти самараноки субъектҳои соҳаи кишоварзӣ таҳия гардида, пешниҳодҳои илмӣ оид ба рушди устувори бахши мазкур асоснок карда шудаанд.

Унвончӯ дар асоси таҳлилҳои назариявӣ ва таҷрибаи амалии рушди бахши аграрӣ асоснок менамояд, ки бинобар хусусиятҳои хоси раванди истеҳсолоти кишоварзӣ, аз ҷумла давомнокии давраи истеҳсолӣ, вобастагӣ аз омилҳои табиӣ ва зарурати пешакии харочот, истеҳсолкунандагони кишоварзӣ наметавонанд фаъолияти худро танҳо аз ҳисоби захираҳои дохилӣ таъмин намоянд. Аз ин рӯ, дастгирии давлатии молиявӣ, қарзӣ ва институтсионалӣ яке аз унсурҳои муҳими сиёсати протексионизми аграрӣ ба ҳисоб меравад.

Дар диссертатсия қайд гардидааст, ки дар доираи ҳадафҳои стратегии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла дар самти таъмини амнияти озуқаворӣ ва рушди устувори бахши кишоварзӣ, зарурати такмили механизмҳои дастгирии давлатии соҳа боқӣ мемонад. Самти асосии сиёсати давлатӣ бояд на танҳо ба зиёд намудани ҳаҷми маблағгузорӣ, балки ба ташаккули низоми самараноки дастгирии истеҳсолкунандагони ватанӣ, рушди инфрасохтори бозори аграрӣ, васеъ намудани дастрасӣ ба захираҳои қарзӣ, ҳавасмандгардонии сармоягузорӣ ва фароҳам овардани муҳити мусоиди фаъолияти соҳибкорӣ равона карда шавад.

Унвончӯ дар таҳқиқот асоснок менамояд, ки механизми амалкунандаи дастгирии молиявӣ ва қарздиҳӣ ба субъектҳои кишоварзӣ ҳанӯз ба талаботи рушди рақобатпазири соҳа пурра ҷавобгӯ набуда, яке аз маҳдудиятҳои асосии рушди комплекси агросаноатӣ ба ҳисоб меравад. Аз ин рӯ, такмили механизмҳои протексионизми аграрӣ, аз ҷумла таҳияи воситаҳои самараноки дастгирии молиявӣ, қарзӣ ва сармоягузорӣ ҳамчун самти муҳими сиёсати давлатии рушди бахши кишоварзӣ баромад мекунад.

Унвончӯ бо истифода аз далелҳои илмӣ хулоса менамояд, ки хусусиятҳои раванди такрористеҳсолкунӣ дар соҳаи кишоварзӣ зарурати татбиқи сиёсати протексионистиро ба миён меорад. Бо ин мақсад, давлат бояд тавассути дастгирии молиявӣ, пешниҳоди имтиёзҳои андозию қарзӣ,

ҳифзи истеҳсолкунандагони ватанӣ аз рақобати номатлуби хориҷӣ ва рушди истеҳсоли маҳсулоти воридотивазкунанда рушди устувори соҳаро таъмин намояд. Ин самт ҳамчун яке аз афзалиятҳои Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 муайян гардида, ба таҳкими амнияти озуқаворӣ ва баланд бардоштани рақобатпазирии иқтисоди миллӣ мусоидат мекунад.

Дар диссертатсия қайд карда шудааст, ки тибқи Барномаи озуқавории Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021–2025, дар дурнамои миёнамуҳлат зарурати маблағгузории буҷетӣ барои дастгирии соҳаи кишоварзӣ боқӣ мемонад. Ин равиш ба принсипҳои сиёсати протексионистӣ мутобиқ буда, ба ҳифз ва таҳкими мавқеи истеҳсолкунандагони ватанӣ нигаронида шудааст. Ҳамзамон, сиёсати давлатӣ тадриҷан аз шаклҳои дастгирии мустақим ба истифодаи воситаҳои ғайримустақими протексионистӣ равона гардида, рушди инфрасохтори бозорӣ, тавсеаи қарздиҳии тиҷоратии соҳаи кишоварзӣ, фароҳам овардани муҳити мусоид барои сармоягузорӣ дар маҷмӯи агросаноатӣ, инчунин таъмини суботи макроиқтисодӣ ва баланд бардоштани қобилияти харидории аҳолиро ҳамчун омилҳои асосии баланд бардоштани рақобатпазирии истеҳсолкунандагони ватанӣ ва таҳкими амнияти озуқаворӣ кишвар муайян менамояд.

Дар диссертатсия асоснок шудааст, ки татбиқи сиёсати протексионистии воридотивазкунанда барои рушди корхонаҳои кишоварзӣ ба баланд бардоштани самаранокии фаъолияти истеҳсолкунандагони ватанӣ мусоидат менамояд. Ҳамзамон муайян гардидааст, ки норасоии маблағгузорӣ яке аз мушкилоти асосии рушди соҳаи кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон боқӣ мемонад. Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки дар давраи ислоҳоти аграрӣ (2012–2022) механизмҳои самараноки дастгирии молиявии соҳа ба таври кофӣ ташаккул наёфта, шаклҳои мавҷудаи қарздиҳӣ бештар хусусияти мутобиқшавӣ ба шароити иқтисодиро доштаанд. Дар ин замина, татбиқи сиёсати протексионистӣ тавассути густариши дастгирии давлатии молиявӣ, пешниҳоди қарзҳои имтиёзнок, субсидияҳо ва дигар воситаҳои ҳавасмандгардонӣ барои рушди истеҳсоли маҳсулоти воридотивазкунанда ва таҳкими амнияти озуқавории кишвар аҳаммияти калидӣ дорад.

Аз натиҷаҳои таҳқиқоти муаллиф бармеояд, ки хусусияти бисёрҷанбаи соҳаи кишоварзӣ бо нақши стратегӣ ва аҳаммияти он дар рушди иқтисодиёти миллӣ алоқаманд буда, иҷрои маҷмӯи вазифаҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ, экологӣ ва сиёсиро таъмин менамояд. Ҳамзамон, татбиқи самараноки ин вазифаҳо пеш аз ҳама аз натиҷаҳои иқтисодӣ ва устувории молиявии фаъолияти истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ вобаста мебошад. Дар ин замина, сиёсати протексионистӣ бояд ба ташаккули низоми самараноки дастгирии

давлатии соҳа, аз ҷумла густариши маблағгузорӣ, пешниҳоди қарзҳои имтиёзнок, ҷалби сармоягузории дохилӣ ва хориҷӣ, ҳифзи истеҳсолкунандагони ватанӣ ва ҳавасмандгардонии истеҳсоли маҳсулоти воридотивазкунанда равона карда шавад. Татбиқи чунин тадбирҳо барои баланд бардоштани рақобатпазирии истеҳсолоти миллӣ, коҳиш додани вобастагӣ аз воридот ва таҳкими амнияти озуқаворию Ҷумҳурии Тоҷикистон заминаи устувор фароҳам меорад.

Бинобар ин унвонҷӯ дар диссертатсияи худ роҳҳои ҳалли ин масъаларо арзёбӣ намудааст. Ба ақидаи ӯ раванду усулҳои асосноки илмию амалӣ барои аз байн бурдани ин мушкилот асос шуда метавонанд. Пешниҳоди субсидияҳо ва дигар шаклҳои дастгирии молиявӣ ба беҳтар гардидани вазъи иқтисодии хоҷагиҳои кишоварзӣ мусоидат намуда, барои таъмини такористеҳсоли оддӣ ва васеъ, рушди истеҳсоли маҳсулоти воридотивазкунанда ва баланд бардоштани рақобатпазирии соҳа замина фароҳам меорад.

Ин гуфтаҳо бо нишондодҳои рақамӣ, ки дар диссертатсия оварда шудаанд, тасдиқи худро ёфтаанд.

Унвонҷӯ яке аз самтҳои муҳими сиёсати протексионистӣ такмили низоми муносибатҳои қарзӣ ва тавсеаи дастрасии истеҳсолкунандагони кишоварзӣ ба маблағгузории имтиёзнок мебошад, ки ба баланд бардоштани рақобатпазирии соҳа мусоидат мекунад, пешниҳод намудааст.

Ба ақидаи унвонҷӯ мукаммалгардонии механизми сиёсати протексионистӣ дар бахши воридоти маҳсулоти кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун воситаи муҳими ҳифзи истеҳсолкунандагони ватанӣ, таъмини амнияти озуқаворӣ ва рушди устувори соҳаи кишоварзӣ аҳаммияти стратегӣ дорад. Самаранокии ин механизм аз ҳамоҳангии тадбирҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва институтсионалӣ, рушди инфрасохтори бозор, дастгирии молиявию қарзии истеҳсолкунандагони ватанӣ ва ҷорӣ намудани технологияҳои муосир вобаста мебошад. Ҳамзамон, татбиқи сиёсати протексионистӣ бояд бо уҳдадориҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва талаботи Созмони Умумиҷаҳонии Савдо мутобиқ буда, барои ҳифзи манфиатҳои миллӣ ва таҳкими рақобатпазирии маҳсулоти кишоварзии ватанӣ мусоидат намояд.

Ба ақидаи муаллиф таҳлили дар боло овардашуда имкон медиҳад, ки хулосаҳои муҳими зеринро ба даст оварем: идоракунии самараноки сиёсати протексионистӣ дар соҳаи кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд ҳамчун низоми мукаммал ва ҳамоҳангшудаи тадбирҳои иқтисодӣ, ҳуқуқӣ ва институтсионалӣ ташаккул ёбад. Чунин низом бояд ба ҳифзи манфиатҳои истеҳсолкунандагони ватанӣ, рушди истеҳсолоти дохилӣ, таъмини амнияти озуқаворӣ ва баланд бардоштани рақобатпазирии соҳа равона карда шавад.

Асоснок карда шуд, ки яке аз унсурҳои муҳими механизми идоракунии сиёсати протексионистӣ таъмини дастрасии корхонаҳои кишоварзӣ ба захираҳои молиявӣ мебошад. Истифодаи самараноки қарзҳои кӯтоҳмуддат барои фаъолияти мавсимӣ ва қарзҳои дарозмуддат барои сармоягузорӣ метавонад ба тавсеаи истеҳсолот, навсозии заминаи техникӣ ва таъмини такрористеҳсоли васеъ дар соҳа мусоидат намояд.

Ҳамзамон, татбиқи сиёсати протексионистӣ бояд ба талаботи иқтисоди ҷаҳонӣ ва уҳдадориҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқ карда шуда, дар асоси шаффофият, мониторинги доимӣ ва ҳамоҳангсозии фаъолияти ниҳодҳои давлатӣ, бахши хусусӣ ва дигар ҷонибҳои манфиатдор амалӣ гардад.

Дар маҷмӯъ, ташаккули механизми муосири идоракунии сиёсати протексионистӣ имкон медиҳад, ки самаранокии дастгирии давлатии соҳаи кишоварзӣ баланд бардошта шуда, вобастагӣ аз воридот коҳиш ёбад, истеҳсоли маҳсулоти ватанӣ рушд намояд ва заминаи устувор барои рушди дарозмуддати бахши кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон фароҳам оварда шавад.

Кори диссертатсионии мазкур барои пешрафти иқтисодиёти кишвар даричаҳои бозомӯзию роҳандозии усулҳои навини муосирро манзур менамояд. Тамоми ақидаю фикрроиҳо, пешниҳоду усулҳои татбиқпазир дар натиҷаи таҳлили мӯшфиқонаи унвончӯ дар мисоли фаъолияти корхонаҳои кишоварзии ҷумҳурӣ оварда шудаанд. Аз ин лиҳоз, унвончӯ бо назардошти тадқиқоту хулосабарориҳои асосноки худ пешниҳод менамояд, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади дастгирии истеҳсоли маҳсулоти воридотивазкунанда ва рушди устувори рақобатпазирии маҳсулоти кишоварзӣ усулу методҳои навини инноватсионӣ мавриди истифода қарор дода шаванд. Натиҷагириҳои ин раванд аз ҷониби унвончӯ нишон дода шудаанд ва ин гуфтаҳо боэътимоду боварибахшанд. Зеро маълумоту иттилооти ин кори илмӣ дар асоси ҳисоботи оморӣ расман эътирофшудаи Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва филиалҳои он, қонунгузорӣ ва санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии кишвар, маводҳои Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, тадқиқотҳои монографии олимони ватанию хориҷӣ, ҳисоботҳои корхонаҳои кишоварзӣ, инчунин маводҳои сайтҳои дар ин самт таҳлилшудаи интернетӣ оварда шудаанд.

Тавсияву хулосабарориҳои диссертатсия самараи меҳнати олимони тоҷику рус ва берунмарзӣ буда, имрӯзҳо татбиқ шуда истодаанд.

Кори диссертатсионии Зарипов Файзалӣ Абдухолиқович дар мавзӯи «Асосҳои институтсионалии сиёсати протексионистии давлат дар вориди

маҳсулотҳои кишоварзӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)» мутобиқ ба талаботи муқарраршуда дар сатҳи зарурӣ тарҳрезӣ гардида, зимни матраҳнамоии мавзӯъ роҳҳои ҳалли масъалаҳои он ба василаи татбиқи усулҳои навини муосир хеле хуб нишон дода шудааст ва дар маҷмӯъ кории илмии томро ташкил медиҳад.

Кори илмии мазкур ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, ба корҳои илмӣ (диссертатсияҳо) - и ихтисоси 6D051300 - Иқтисодиёти ҷаҳонӣ (6D051301 – Иқтисодиёти ҷаҳонӣ) мувофиқат мекунад ва онро мавриди муҳокимаи умум қарор додан мумкин аст.

Роҳбари илмӣ:
доктори илмҳои иқтисодӣ,
дотсент, муовини директор
оид ба илм, таълим ва тайёр
кардани кадрҳои илмии
Институти иқтисодиёт ва
таҳқиқи системавии рушди
кишоварзии АИКТ

ШУЪБАИ КАДРҲО
ОТДЕЛ КАДРОВ

Ш. Т. Одиназода